עא: רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

עין משפט נר מצוה

עז א מי׳ פ״ג מהלכות תמידין ומוספין הל״כ ב:
עח ב מי׳ שם הלכה ג:
עט ג ד מי׳ שם הלכה ד:
פ ה מי׳ שם הלכה ה:
ו מי׳ שם הל״ט:

רבינו גרשום

ונותנין פאה לירק ומיחו בידם. דתנן כל שהוא אוכל ונשמר ולקיטתו כאחד חייב במעשר. וגזרי דאי יהבי פאה אתי לאפרושי מן ירק דאינו חייב על שהוא חייב: קוצר לשחת ומאכיל לבהמה. קודם לעומר בין הביאה שליש בין לא הביאה שליש קוצר לשחת להאכיל לבהמתו: א״ר יהודה איסתי קוצר לבהמה בזמן שהתחיל לקצור לבהמה קודם שהביאה שליש קוצר אף לאחר שהביא שליש אבל לא התחיל לא. דבבר ראויה לאדם. ר׳ שמעון אומר כו׳: ואלו מפסיקין לפאה. דאם היה שדה גדולה מלאה תבואה והיא של אדם אחד ובתוך השדה עובר נחל או שלולית של נשמי׳ או דרך יחיד שהוא רחב (ס״ז [ר״א] או דרך רבים שהוא (רבים שהוא) רחב (ס״ז) או שביל רבים שהוא צר או שביל יחיד הקבוע אי שדה בור או שדה ניר או שדה זרועה או שנקצר לשחת לבהמה באמצע זו השדה כל אלו מפסיקין השדה וצריך להניח פאה מזה ומזה לבד: וחכ״א קוצר לשחת אין מפסיק בשדה לחייבה שתי פאות אלא א״כ חרש באותו מקום שקצר לשחת מיד הוי המסקה ואי לא לא: ר׳ מאיר דלא בעי חרש כשיטת ר׳ שמעון אמרה דקסבר ר׳ שמעון כל לשחת לצורך בהמה אפי׳ הביאה שליש לא הויא קצירה ומוהר לפני העומר הכא נמי גבי פאה לא הויא קצירה גמורה דלידרי אתחלתא דקצירה דהאי [ה] שדה לצורך אדם לחייבה בפאה א׳. אלא לצורך בהמה הוא ומפסיק השדה לחייבה שתי פאות. בשעה שקצירתה קצירה גמורה. וקאמר להא שמעתא דר׳ מאיר בשיטת ר׳ שמעון אמרה: אכלה חגב. באמצעית התבואה: הכל מודים מאן ר׳ מאיר. דאע״ג דאמר ר׳ מאיר קוצר לשחת מפסיק בלא חרש מודה הכא באכלה חגב וכו׳. דלא מפסיק אלא א״כ חרש דלא הויא קצירה כידי אדם: אי אמרת בשלמא מתניתי׳ דאלו מפסיקין לפאה וכו׳. בשלא הביאה שליש ובדייתא דאכלה חגב וכו׳ דחרש אין לא חרש לא בשהביאה שליש. ואע״ג דהביא שליש כיון דלאו אדם קצירה משום הכי בעי חרש שפיר: אלא אי אמרת אידי ואידי כשהביאה שליש וכו׳. א״ר מאיר לאו שמה קצירה גמורה דתידרי התחלת קצירה אלא מפסקת לפאה. הכא דלא הוי ע״י אדם כ״ש דמפסקא ולא היה צריך לשנות הברייתא: אלא לא אמר ר׳ מאיר בשיטת ר׳ שמעון אלא בשיטת ר׳ יהודה אמרה דאמר עד שלא הביאה שליש לא הויא קצירה ומפסקת. והא דתניא הכל מודים חרש לאחר שהביאה שליש: איכוי דשמעת ליה לר׳ יהודה דלא הויא קצירה גמורה ומפסיק הייינו כי קצר לבהמה. אבל אי קצירה לאדם מי שמעת ליה דלא הויא קצירה גמורה אפי׳ קודם שהביא שליש הכא נמי גבי פאה כי קצר לשחת קודם שמביא שליש נימא דתידרי התחלה דקצירה גמורה ולא תפסיק ולא בשיטתו אמרה. דא״כ דר׳ יהודה סבר דלא הויא קצירה אפי׳ לאדם הוי להו תלתא תנאי במתניתי׳ דת״ק סבר קוצר לשחת ומאכיל לבהמה דקצירה לבהמה לא הויא קצירה. אבל אי קצר לאדם הויא קצירה ואסור. ר׳ יהודה סבר לא הויא קצירה קודם שהביא שליש אפי׳ לאדם. ור׳ שמעון. הא תלתא תנאי ואנן קיי״ל דכל היכא דא״ר יהודה אימתי לפרש דברי ת״ק. אלא ודאי ר׳ יהודה כת״ק סבירא ליה דלאדם הויא קצירה אפי׳ קודם שהביאה שליש. ור׳ מאיר דאמר דלאדם נמי לא הוי קצירה גמורה ומפסיק לפאה לאו בשיטת ר׳ יהודה אמרה אלא בשיטת ר׳ עקיבא דאמר דאמר אף לאדם לא הויא קצירה קודם שהביאה שליש: דתנן המנמר שהוא. וקוצר במקומות מקומות מה שיבש כמעט: ר׳ עקיבא אומר פאה מכל אחד ואחד ממה ששייר. דהאי דמנמר לא הויא קצירה גמורה אלא הוי הפסקה לפאות: וחכ״א פאה מאחד על הכל. דהוהוא ניכוי הויא קצירה גמורה והויא התחלת קצירה ולא מפסקה: לא חייב ר׳ עקיבא פאה מכל א׳ וא׳ במפסיק אלא במנמר לקליות. דלא הביא שליש דאוכלה קלי מיד ולא הויא קצירה גמורה. אבל במנמר כשהביא יבשה לצורך אוצר הויא קצירה גמורה ומפסקת כר׳ עקיבא דאמר מנמר לקליות מפסיק ובשלא הביאה שליש. ובדייתא כשהביאה שליש כדתרצינן מעיקרא: איני והא כי אתא רבי עקיבא פאה מכל אחד אף במנמר לאוצר. היינו לאחר שהביאה שליש והיכי מוקמת ר׳ מאיר כר׳ עקיבא:

ונותנין פאה לירק ומיחו בידם. כנגד מה שאמר לעיל מי שמעת ליה דאמר מיחו ולא מיחו הוה ליה למימרא מאן שמעת ליה דאמר מיחו ולא מיחו אלא מאי דאמר מאן שמעת ליה דאמר גוזדין לפני העומר שלא כדברי חכמים רבי יהודה: **ומתירין** גמזיות **של הקדש**. וא״ת אמאי אין מתירין גמזיות של הקדש. וא״ת אמאי אין מתירין גמזיות של הקדש ושל חרוב ושל שקמה ופורצין פרצות בגנותיהן ובפרדסותיהן כדי להאכיל נשר לעניים בשני בצורת בשבתו׳ ובימים טובים ונותנין פאה לירק ומיחו בידם וליטעמיך ששה שבעה הוו [6] אלא סמי מכאן קצירה: קוצר לשחת ומאכיל לבהמה: **תנן התם**[6] ואלו מפסיקין לפאה [א] הנחל והשלולית [ב] ודרך היחיד ודרך הרבים ושביל הרבים ושביל היחיד הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים [ג] והבור והניר וזרע אחר וקוצר לשחת מפסיק דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אין מפסיק [ד] אלא א״כ חרש אמר רבה בר בר חנה אמר ר׳ יוחנן ר׳ מאיר בשיטת ר״ש אמרה דאמר יקצור ויאביל אף משהביאה שליש [ה] אלמא קסבר כל לשחת לאו קצירה היא יתיב רבה וקאמר לה להא שמעתא איתיביה רב אחא בר הונא לרבא [ו] אכלה [ה] חגב קרסמוה נמלים שברתהו הרוח הכל מודים חרש מפסיק לא חרש אינו מפסיק הכל מודים מאן רבי מאיר אי אמרת בשלמא מתני׳ בשלא הביאה שליש ברייתא דחרש אין לא חרש לא [ו] בשהביא שליש אלא אי אמרת מתניתין נמי בשהביא שליש השתא ומה התם דקצירה [ז] [ח] (דהתם) אמר רבי מאיר לא שמה קצירה הכא לא כל שכן אלא רבי מאיר בשיטת רבי יהודה אמרה דאמר אימתי בזמן שהתחיל עד שלא הביא שליש [ט] אבל אם התחיל עד שהביא שליש אסור אימר דשמעת ליה לרבי יהודה לבהמה לאדם מי שמעת ליה דאם כן הוו להו תלתא תנאי אלא כי אתא רב דימי אמר רבי מאיר בשיטת רבי עקיבא רבו אמר [ו] [ט] אף לאדם נמי לא הויא קצירה דתנן [ז] המנמר [ו] שדה ושייר בו קלחים לחים רבי עקיבא אומר פאה [ט] לכל אחד ואחד וחכמים אומרים [י] מאחד על הכל ואמר רב יהודה אמר שמואל לא חייב רבי עקיבא אלא במנמר לקליות אבל במנמר לאוצר לא אינו והא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן מחייב היה רבי עקיבא אף במנמר לאוצר

סבר

אלא ר״מ. דאמר לא הויא קצירה אלא לא הויא קצירה וכי הויא אלא הויא קצירה: **בשיטת ר׳ יהודה**. דמתני׳ אמרה: **לאדם מי שמעת ליה**. דאפילו לאדם כי לא הויא אלא לא תיהוי קצירה ור״מ אפילו בקוצר לאדם כגון שחת לקליות נמי אמר דקתני קוצר לשחת בז״ו [ב] ומפסיק ולא קתני קוצר לשחת לבהמה מפסיק: **דאם כן**. דאף לאדם נמי א״ר יהודה: **הוו להו תלתא תנאי**. דמתני׳ תנא קמא אומר בהדיא לבהמה ואמר רבי יהודה למימר אימתי בזמן שהתחיל עד שלא הביא אלא ואפילו לאדם נמי אבי ורבי שמעון אומר אף יקצור לבהמה [יא] מאכיל לאדם משהביא אלא אם כן אמר רבי יהודה לחלוק וקיימא לן כבהמדרין בפ׳ זה בורר (דף כה.) כל מקום שאנה ר׳ יהודה לאימתי אינו אלא לפרש ובמה לחלוק: **אף לאדם נמי לא הויא קצירה**. עד שלא הביא אלא: **המנמר**. קוצר שורה ומניח שורה דהוי שדה מנומר: **קלחים לחים**. דאי הוו גדלו כל צרכן דכ״ע פאה אחת על הכל דתמילתא קצירה היא: **ואמר רב יהודה כו׳ לקליות**. דהיינו דומיא דשחת שלא הביאה אלא אם כן אמר לאדם דקליות לאדם ניחא ואפ״ה לר״ע לא הויא קצירה: **לאוצר**. שבשל כל צרכו ומלקט אלא אם לא הביא דקצירה היא כדקתני לעיל אלא מגב וכו׳: ר״מ

מסורת הש״ס

מ) [ב״ב נה. פאה פ״ב מ״ח. כ״ק פל.], ג) תוספתא דפאה פ״ק הי״ד, ד) [ב״ק לחדס. ל״ק. ד) פאה ה) [כלה ב:], ו) [פאה פ״ל מ״ד], ז) [ב״ק פל.], ח) [נדל״ל שבל].

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ דאף לאדם נמי: (ב) רש״י ד״ה וקוצר לשחת וכו׳ לקצור את שדרות הנשארות מב׳ הצדדים הס״ד: (ג) ד״ה מאי דכו׳ ומיהו בשיטת ר׳ שמעון דמתניתין אמרה לא אמתחתא הס״ד ותיגנת בפ״ד ר׳ יוחנן ד׳ מאיר בשיטת ר׳ שמעון דמתניתין אמרה נמתק:

מוסף רש״י

ונותנין פאה לירק. ויש סבור מן הפאה כדמפרש בגמרא ומיחו בידן. משום דקא מפקינן ליה ממעשר שהיו עניים אוכלין אותה פאה בגינה דמעכרין שהיא פאה נמוה. ולקט שכחה ופאה מעוכרין מן המעשר משום דהפקר מיהו (פסחים נ.). אלא סמי מכאן קצירה. וקוצרין הוא שיתר בגתר הוא קצירה לן בגמתת וכו׳ דתנן (שם פה.) לין מגיתין עולת למנחה לא מכת הגלגלין ולא מכת הטמרן וכו׳. ולהכי אינה כשירה לעומר דאין מנתתו בפה ממנו דבעינן מנחה מדבר ישראל דלעומר הכתיב ב״ש לקרן אדם (שם ה״ב). ראלו מפסיקין לפיאה. לחיות שיהא כגל אחת הנחל. כגון נחל אותן אמר לא יעבד בו ולא יחרש. הקרקע קשה מלא גרוגרות ואבנים שאין ראוי לזריעה והשלולית. קטנה מי נשמים מכתפים לאן לזרע (ב״ק דף פא). מתי שלולית. אמר רב יהודה אמר שמואל מקום שמי נשמים שולנין שם. רבי ביני א״ר יוחנן אמת הגיים המתגלגל שלא לגמרגיה דרך הרבים. ר״ש אמר ריחוב דרך יחיד ד׳ אמות ולא יז אף זו קתני שביל הרבים. שיהלכו שם רבים בהגיגלין אבל דרך הרבים מקום הלוך הגגלות הנשמים וטולה לא אף זו קתני הקבוע בין בימות החמה. ואפילו בימות הגשמים שאין רגילים להלך בגקבוה מהלכין שם שאין חרישה חרישה לשם (דשבים נ״ב נה.).

שיטה מקובצת

(א) אלא סמי מכאן קצירה. דודאי קצירה ברגון חכמים היא משמע דקצירה מותרת לכ״ע והקשה רש״י אע״ג דאמר ר״מ לעיל מוצאין שתי׳ ירושלם כר׳ שאני התם דמרבה במלאכות הבחינה ובהרקדה ואיכא למיגזר דלמא אתי למיכל מיגיה א״נ שאני הכא דמשום ספידא התירו דהא קמן דאסור נדישה משום דלא ספידא לאשהרי מיהו דר״י אדר״י קשיא דהכא אמרינן דאנדישה כיחוי ולעיל אמר בריצון חכמים היו עושין ולא גזר דלמא אתי למיכל מיגיה ר״ל דלעטר (שוקין) ירושלים בפירות התירו דהוי כמו ספידא וא״ת היכי פריך לעיל מיגיה אחמץ דגזר דלמא אתי למיכל מיגיה דלמא שאני הכא משום עיטור ירושלים דהוי כמו ספידא ר״ל בחמץ נמי כיון דאיכא למיגזר דלמא אתי למיכל מיגיה אין א) לך הספר גדול מזה ומשום הכי פריך מיגיה: ב) תיכת אלמא נמחק: ג) בשהביא שליש שפיר: ד) דקצירה דאדם: ה) תיבות אבל אם התחיל עד שהביא שליש אסור נמחק: ו) אמר דאמר: ז) המנמר מקצת שדהו: ח) פיאה מכל ואות ל׳ נמחק: ט) בהגאה היו כתיבין ענפים:

יא) הנשמים ואי: יב) וקוצר לשחת את אמצע שדהו ועשה קרחת בינתים מפסיק: יג) חרש את מקום: יד) חגב באמצע: טו) דקתני קוצר: טז) לשחת מפסיק: יז) לכתחילה ומאכיל: יח) הנשמים כלומר דאף בשביל הרבים בעינן קבוע בימות החמה ובימות הגשמים: יט) קתני ר״ל דהא:

א) אולי דיש כאן איזו ט״ס וצריך תקון רצ״ע.

ט) נראה ד״ל דלהי מתחלתא דקצירה היתה שדה לחייבה כפאה אחת דהא לאו לצורך אדם נקצרה אלא לצורך בהמה וכו׳.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com